

Григорук Н.А.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Костюк Л.В.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДОВІКА XIV ЯК ОСОБИСТОСТІ Й КОРОЛЯ ФРАНЦІЇ

У статті автори розглядають основні етапи формування Людовіка XIV як особистості. Осмислено місце Франції в політичній системі європейських держав, напрямів, прийомів і засобів здобуття нею провідного місця в досліджуваній етап, значення постаті монарха в той час. Розглянуто процес виховання Людовіка XIV, значну увагу приділено отриманню знань: військового мистецтва, геометрії, стрільби, етикету, їзди верхи тощо. Бачення королівської влади й уявлення про короля, а також різноманітні варіанти її походження насаджувалися Людовіку XIV його вихователями. Показано, що головним завданням короля було керівництво державою, що він робив досить уміло, якщо ознайомитися з його «Мемуарами». Результатами навчання стало тріумфальне сходження на престол юного дофіна, щоб здійснювати функції державного правителя. Із цього періоду можна побачити, що монарх починає повністю розкривати свій потенціал і якості, які були закладені під час його виховання та навчання.

Фронди відіграла вагоме значення в процесі формування Людовіка XIV як особистості. Змальовано велич і незвичайну красу апартаментів короля, які відповідали встановленим правилам етикету. Описано, як король проводив свій день. Проаналізовано життя при дворі, що вирізнялося святими й зовнішнім блиском. Розкрито сторони особистого життя короля Людовіка XIV, який із молодості виділявся запальним характером і був дуже пристрасний до вродливих жінок. Попри те що молода королева була красива, він ні на мить не був закоханий у дружину й завжди шукав романтичних забав на стороні.

На основі свідчень сучасників і дослідників постаті Людовіка XIV дається оцінка особистості французького короля, його вступу на престол і початку правління. У висновках обґрунтовано формування історичного портрету Людовіка XIV як особистості та короля Франції.

Ключові слова: Франція, Людовік XIV, король, маркіза, кардинал, епоха, влада, парламент.

Постановка проблеми. У суспільстві різко підвищується інтерес до історії, коли настають переломні історичні часи. Повертаючись до подій давно минулих літ, людство намагається знайти відповіді на питання сучасності. Благо держави і благо особистості, деспотизм і демократія, відповідальність уряду й відповідальність керівників, диктатура закону й диктатура серця – ці проблеми настільки ж актуальні зараз, як і багато років тому. Може бути, що саме тому на початку ХХІ ст. максимально привертається увага до подій другої половини ХVІІ – початку ХVІІІ ст. – епохи Людовіка ХІV.

ХVІІ ст. займає виняткове становище в історії Франції та Європи в цілому. Не даремно воно називається Великим століттям. Якщо в ХVІ ст. першу роль у міжнародних відносинах Європи відіграла Іспанія, то в ХVІІ ст. можна говорити про справжню гегемонію Франції хоча б на

континенті. Людовік ХІV – видатний правитель ХVІІ ст., інтересна особа, яка служила об'єктом для наслідування, адже його правління мало чималий вплив на історію Європи. Саме від правління Людовіка ХІV практично вся Європа почала переймати досягнення французької культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування Людовіка ХІV як особистості та короля Франції завжди акцентує увагу чималої кількості дослідників, поміж яких потрібно виокремити Ф. Бассана [1], В. Лисякова [2], В. Малова [3], І. Ольтециана [4], зокрема велику увагу дослідженню Людовіка ХІV приділив Ж. Птифис [5] та інші. У працях автори, опираючись на фактологічний матеріал, відображають суспільні процеси того часу.

Постать Людовіка ХІV та його епоха завжди привертала увагу істориків, унаслідок чого історіографія, присвячена аналізу різних аспектів

перебування його на троні досягла значних розмірів. У результаті можна стверджувати, що історіографія та джерельна база із цієї проблеми багата дослідженнями, особливо зарубіжних істориків. Однак дискусійність цього питання серед вітчизняних істориків не втратила гостроти до сьогодення, що підкреслює її актуальність.

Постановка завдання. Для кращого осмислення місця Франції в політичній системі європейських держав, напрямів, прийомів і засобів здобуття нею провідного місця в досліджуваній період, значення монарха в цьому процесі варто здійснити вивчення життєвого шляху Людовіка XIV як унікального феномена європейської історії. Необхідно на основі комплексного й об'єктивного аналізу розглянути особистість французького короля як людини, державного та політичного діяча в контексті історичних подій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Уже більше ніж двадцять років Людовік XIII був у шлюбі з Анною Австрійською, а спадкоємець усе ще не народився. Тридцятишестирічна королева полюбляла брати участь у політичних інтригах, через що в неї склалися не найкращі стосунки з чоловіком.

Країна потребувала спадкоємця престолу: король уже не мав міцного здоров'я, відповідно, була перспектива, що трон перейде до брата короля Гастона Орлеанського. Сам претендент на трон мав тісні зв'язки з опозиційною аристократією й ніс загрозу непередбачуваних політичних наслідків. Та все ж таки 5 вересня 1638 р. народився спадкоємець. Це був найкращий день для народження майбутнього монарха, неділя – день Сонця. Астрологи Томазо Кампанелла й Гуго Гроцій передбачили, що на зразок Сонця він задовольнить теплом і світлом Галію і друзів Галлії [6, с. 18].

У Франції XVII ст., дотримуючись традицій, саме жінки займалися вихованням дітей до семи років. З 1638 по 1646 рр. вихованням Людовіка XIV займалася маркіза де Лансак, дочка маршала де Сувре.

Мабуть, саме тому малий спадкоємець перейнявся величезною любов'ю до матері, відповідно, цей факт, як зазначають дослідники, викликав лютю у Людовіка XIII. Але варто зауважити, що Людовік XIV усе своє життя зберігав найкращі спогади про батька, як уважає Ф. Блюш, вони були пов'язані зі спогадами про кардинала Мазаріні, котрий був хрещеним батьком Короля-Сонця [8].

Виходячи з правил етикету королівського двору, офіційні обов'язки спадкоємця престолу

розпочалися одразу ж після народження спадкоємця. Таким чином, 6 вересня 1638 р. Людовік XIV мав свій перший прийом. Людовік XIII прийняв того дня низку делегацій, які відвідали спальню спадкоємця з побажаннями щастя. Генеральний прокурор Матьє Моле, а незабаром хранитель печатки розповідав про першу зустріч майбутнього короля з представниками французького парламенту й судів: спадкоємець сидів на білій шовковій подушці, яку тримала його няня мадам де Лансак. Перед молодим королем були великі перила, так що дивитися на нього можна було лише з десяти-п'ятнадцяти кроків [5, с. 28].

Спадкоємець престолу разом із матір'ю після смерті батька переселився в колишній палац кардинала Рішельє в Палеро-Рояль. Там майбутній король виховувався в досить простих умовах. Регентшею Франції на той час уважалася його мати. Проте дійсним правителем тоді був досвідчений італієць кардинал Мазаріні. Він був «першим міністром» і зберігав трон для короля, який підростав [9, с. 45].

Кардинал Мазаріні, займаючи пост прем'єр-міністра, майже три роки здійснював керівництво країною. Вихованням Людовіка XIV займався Ардунн де Перефікс (1605–1671), який невдовзі став єпископом Парижа (1664–1671). Низку дисциплін майбутньому королю викладала невелика група викладачів, а саме: письмо – Жан ле Бе, рахування – ле Камю, іспанську та латинську мову – Антуан Оден, образотворче й ораторське мистецтво – Дави й Бернар. Перефікс здійснював нагляд за викладачами, але ні він, ні Віллеруа не займалися навчанням і вихованням Людовіка XIV [7].

На три головні періоди можна поділити юність Людовіка XIV: 1643–1648 рр. – протести перших років правління й постійні інтриги знаті; 1648–1653 рр. – Фронда – заколот підданих і посягання на королівську владу; 1654–1661 рр. – поновлення королівської влади та її величі.

Особисто Людовік XIV, попри те що отримав досить широкий обсяг знань, називав свою освіту посередньою. Але погоджуватися із цим твердженням не варто, хоча чимало його сучасників дотримувалися цієї думки. Тогочасні автори опиралися виключно на твердження Людовіка XIV, тому що їхні міркування залишалися непідтвердженими. Та все ж таки наведені приклади не вказують, що Людовік XIV був неосвічений. Так як він був дворянином і виховувався в королівській сім'ї, то отримав належні для дворянина знання. Таким чином, Людовік XIV опанував військово мистецтво, стрільбу, рахунок, геометрію, етикет,

їзду верхи тощо. Незважаючи на всі заняття, основною турботою було управління державою. Якщо ознайомитися з його «Мемуарами», то ця справа вдавалася йому найкраще [2, с. 225].

З 12-річного віку Людовік XIV танцював у так званих «балетах театру Палеро-Рояль». Ці дійства були цілковито в дусі епохи й проводилися, як правило, серед карнавалу. Святковий карнавал епохи бароко – це перевернутий світ. Відчуваючи дух часу, король на декілька годин перевтілювався на блазня, паяца, комедіанта. Під час цих вистав юному Людовіку XIV довелося зіграти роль Сонця, що сходить (1653) та Аполлона – Сонячного бога (1654) [9, с. 37].

Згодом почали влаштовуватися балети при дворі короля. Ролі в них призначав монарх особисто або його друг – де Сент-Еньян. Людовік XIV теж брав участь у цих розважальних виставах і танцював партії Сонця. Для формування прізвиська значуща й інша важлива подія того часу – це так звані Каруселі. Це святково-карнавальне дійство було чимось середнім між спортивними іграми та маскарадом. Його називали «кінний балет». Під час Каруселі 1662 р. Людовік XIV з'явився перед натовпом в образі римського імператора з велетенським щитом у формі Сонця. Він символізував, що Сонце захищає як короля, так і всю Францію [9, с. 39].

Бачення королівської влади й уявлення про короля насаджувалися Людовіку XIV його вчителями Перефіксом і Брізасом. Уроки, що вони надавали молодому спадкоємцю, постійно доповнював гувернер Вільруа й камердинер Лапорт про попередній двір, людей, які в ньому проживали, і правила, що там панували. Людовіку XIV вивчав «Історію Франції» Мезеря, перекладав із латини «Записки про галльську війну» Цезаря, ознайомився з «Мемуарами» Філіпа де Комміна про Людовіка XI, з тогочасною літературою – «Комічним романом» Поля Скаррона й «Дон Кіхотом».

Науки становлення королівської величі Людовік XIV отримував із творів, які придумали його вчителі, зокрема «Про виховання правителя» й «Історія Генріха Великого» Перефікса, а також «Політична економія правителя» й «Політика правителя». Найбільшим наставником у державних справах став для Людовіка XIV кардинал Мазаріні. Усупереч думці багатьох сучасників тієї епохи, а також чималої кількості його пізніших біографів, Мазаріні не намагався продовжити дитинство спадкоємця престолу настільки, наскільки це було можливо [11]. Кардинал Мазаріні в 1649 р. настоював на обов'язковій участі Людовіка XIV

у зібраннях Королівської наради. Мазаріні вважав, що, тільки маючи практику, можна підтвердити набуті знання. Кардинал розпочав із того, що показав Людовіку XIV на конкретних прикладах усю складність керування державою. Саме події 1648–1653 рр. стимулювали кардинала Мазаріні до прийняття такого рішення. У процесі формування Людовіка XIV як особистості вагома роль належить Фронді. Він два рази був змушений залишати столицю та зазнав зради найближчих родичів. Не має сумніву, що всі ці перевірки залишили серйозний слід у серці Людовіка XIV. Невдовзі він почав працювати так, щоб ці події більше не повторилися. Окрім цього, король опанував чимало різноманітних корисних навичок, зокрема мистецтво володіти собою, підозрілістю до найближчих людей, уникнення будь-яких обіцянок, потаємність, виваженість у спілкуванні. Молодий Людовік XIV був дуже серйозний, і ця риса виявилася вагомою в політичному житті під час Фронди. Прикладом тому був арешт 19 грудня 1652 р. коаджатора Поля де Гонді, а раніше – кардинала де Реца. Людовік XIV на зустрічі з Рецем був дуже люб'язний до нього, відповідно, кардинал нічого не запідозрював до арешту. Коли ж він вийшов від короля, його заарештували, що стало жадливою несподіванкою для нього, що Людовік XIV міг так учинити [3, с. 154–156].

Втримати владу у своїх руках до повноліття Людовіка XIV було справою не з легких, про що можна казати принаймні тому, що під час Фронди відбулися заворушення аристократії проти корони й кардинала, юний Людовік XIV з матір'ю змушений був у 1648 р. втікати зі столиці. У підсумку Мазаріні вдалося побороти Фронду, після того як було підписано Піренейський мир, кардинал завершив військові дії з Іспанією перемогою. Також кардинал Мазаріні влаштував одруження Людовіка XIV і Марії Терезії, яка була старшою дочкою Пилипа IV Іспанського. У 1661 р. після смерті Мазаріні Людовік XIV прийняв ухвалу керувати самостійно. Король скасував посаду першого міністра й, скликавши Державну раду, повідомив, що відтепер буде виконувати ці обов'язки сам і не погоджується, щоб, замість нього, хтось підписував будь-які документи. Практично ніхто на той час не знав таких рис, притаманних молодому королю. Людовік XIV у двадцять два роки відзначався бажанням модно одягатися й любовними романами. Складалося враження, що молодий король любить виключно байдикувати й отримувати задоволення. Однак невдовзі можна було переконатися в зворотному. Слава була головною

пристрастю короля і знайшла свій відбиток у прізвиську «Король-Сонце». Людовік XIV був талановитим, розумів суть речей, твердо й рішуче підтримував свою королівську велич. Зі слів венеціанського посланця, саме природа зробила Людовіка XIV таким чоловіком, якому було призначено долею з його особистими якостями отримати титул короля. Людовік XIV був високий на зріст і вродливий. Спостерігаючи за рухами його тіла, можна було побачити мужність і звитягу [12].

Людовік XIV уважав, що всі колишні королівські резиденції не підходять йому. Із самого початку володарювання молодому королю не давала спокою думка про зведення нового замку, який відповідав його величності. Людовік XIV досить довго думав, як здійснити таке будівництво чи перетворення, і тільки в 1662 р. вибрав Версаль. Більше ніж через п'ятдесят років нова резиденція була завершена. На будівництво палацового комплексу було затрачено 400 мільйонів франків і кожного року витрачалося на нього 12–14% усіх державних витрат. Продовж декількох десятків років, доки відбувалося будівництво, у королівського двору не було стабільного місця розташування: до 1666 р. він знаходився переважно в Луврі, а в 1666–1671 рр. – у Тюїльрі, у наступне десятиріччя – по черзі в Сен-Жермен-о-Ле й у Версалі, який ще будувався. З 1682 р. постійною резиденцією короля й уряду став Версаль. Від того часу Людовік XIV відвідав Париж усього шістнадцять разів, і то це були нетривалі візити [13].

У нових апартаментах усе було продумано до найменших деталей. Наприклад, якщо Людовік XIV хотів випити води, то необхідно було «п'ять чоловік і чотири поклони», щоб він утамував спрагу. Відомо, що після виходу зі спальні король відправлявся в церкву, він дотримувався церковних обрядів: кожен день він відвідував службу, а коли себе погано почував, то давав наказ служити обідню в його спальні, він декілька разів на рік по великих святах причащався й суворо дотримувався посту. Після церкви Людовік XIV до обіду проводив засідання Ради. У четвер король зустрічався з усіма бажаними, розмовляв і кожен раз терпляче та люб'язно слухав усі прохання. Пишний обід короля складався з трьох різних страв. Людовік XIV з'їдав їх сам при придворних. У цей час не ставився стілець навіть принцам крові й дофінові. Виключно брат короля, герцог Орлеанський, міг присісти позаду Людовіка XIV. Під час приймання їжі всі мовчали. Після трапези Людовік XIV ішов до свого кабінету й особисто годував

мисливських собак. Він любив призначати прогулянки дамам і влаштовував пікніки в лісі. Другу половину дня Людовік XIV присвячував роботі з державними секретарями та міністрами. Якщо король хворів, Рада збиралася в його спальні, він головував на ній, лежачи в ліжку [9, с. 156]. Вечір був присвячений задоволенням. До визначеного часу в Версалі з'їжджалися численні придворні особи. Оселившись у Версалі, Людовік XIV розпорядився виготовити медаль, на якій буде викарбовано: «Королівський палац відкритий для загальних веселощів» [14, с. 50].

Придворне життя вирізнялося святами й зовнішньою пишністю. Салони Достатку, Венери, Марса, Діани, Меркурія та Аполлона слугували прихожими для великої Дзеркальної галереї, яка була довжиною 72 метри, шириною 10 метрів, висотою 13 метрів і відрізнялася єдиною у світі царською розкішшю. Продовженням із різних боків від неї були салони Війни та Миру. Це було яскраве видовище, коли прикраси з кольорового мармуру, трофеї з позолоченої міді, великі дзеркала, картини Ле Брена, меблі із цільного срібла, туалети дам і придворних освітлювалися тисячами світильників і факелів. Для придворних розваг було визначено певні правила. Протягом зими у великих апартаментах три рази на тиждень із сьомої до десятої години проводилося зібрання всього двору. У залах Достатку й Венери виставлялися багаті фуршети. У залі Діани грали в більярд. У салонах Марса, Меркурія та Аполлона відбувалися ігри в ландскнехт, реверси, ломбер, фараон тощо. Гра стала невгамовним захопленням і при дворі, і в місті. «На зеленому столі розсипалися тисячі луїдорів, ставки бували не менше п'яти, шести або семи сотень луїдорів» [15]. В угоду королю необхідно було, ризикуючи, робити ставку на велику суму. Людовік XIV, програвши в 1676 р. за декілька місяців 600 тисяч ліврів, припинив азартні ігри.

Почергово показували італійські та французькі комедії. Проте в італійських комедіях показували такі непристойності, що вони були відокремлені від двору, а в 1697 р. взагалі вислані з королівства через прийняття королем правил благочестя. Французькі комедії ставилися за п'єсами Корнеля, Расіна й Мольєра, який був улюбленим драматургом Людовіка XIV. Король був великим любителем потанцювати й досить часто брав участь у балетах Ісака де Бенсерада та Мольєра. Але в 1670 р. король припинив брати участь у них і все ж при дворі продовжував танцювати. Масляна була сезоном маскарадів. Улітку доволі

часто відбувалися поїздки в Тріанон заради розваг. Інколи кінцевими пунктами подорожі обирали Марлі, Комп'єнь або Фонтенбло. Вечірня трапеза була менш світською. Діти і внуки, як правило, вечеряли з королем за одним столом. Згодом охоронці та придворні особи супроводжували Людовіка XIV до кабінету. Вечір він присвячував сім'ї, проте знаходиться поряд із ним могли тільки принцеси та принц Орлеанський. Опівночі король годував собак, бажав добраніч і прямував до своєї спальні. На ніч біля нього на столі залишали страву й напої [15].

Стосовно особистого життя короля, то змолоду Людовік XIV виділявся завзятою вдачею і був дуже пристрасний до вродливих жінок. Дарма, що молода королева була красива, король весь час був не проти романів на стороні. У березні 1661 р. брат Людовіка XIV, герцог Орлеанський, одружився з дочкою англійського короля Карла I Генрієте. Спершу Людовік XIV виразив шалену зацікавленість невісткою, почав бувати в неї в Сен-Жермені, але згодом захопився її фрейліною – сімнадцятирічної Луїзою де ла Вальєр. Зі слів очевидців, вона була дуже мила, з добрим серцем, проте навряд чи була гідною захоплення красунею. Людовік XIV купив для ла Вальєр палац Бірон. Зв'язок із нею тривав з 1661 р. по 1667 р. За ці роки в них народилося четверо дітей, із яких вижили двоє. У 1667 р. він надав фаворитці титул герцогині [16, с. 147].

Новою пасією Людовіка XIV була маркіза де Монтеспан. За зовнішністю й за характером маркіза була цілковитою протилежністю попередниці. Маркіза де Монтеспан була розумною, високоосвіченою та прославила царювання Людовіка XIV, але при цьому вона завжди пам'ятала про свої бажання. Дружні взаємини маркізи з Людовіком XIV почалися з того, що він дав їй сім'ї 800 тисяч ліврів, щоб сплатити борги, і більше 600 тисяч герцогу Віконну на честь його одруження. Зв'язок короля з маркізою де Монтеспан тривав шістнадцять років. За цей час у Людовіка XIV було чимало любовних інтриг на стороні [1, с. 108].

У 1674 р. принцеса Субіз народила сина, який був дуже схожий на короля. Пізніше увагу Людовіка XIV привертали пані де Людр, графиня Грамон. Але це були недовгі інтрижки. Доволі серйозна конкурентка з'явилася в маркізи – дівчиця Фонтанж, яка, на думку Абата Шуазлі, «була хороша, як ангел, але до надзвичайності дурна» [17]. Людовік XIV шалено кохав її в 1679 р. [1, с. 110].

Доки король утішався, маркіза Монтеспан тривалий час була некоронованою королевою Фран-

ції. Але коли Людовік XIV почав охолоджуватися до любовних інтриг, його серцем заволоділа жінка протилежного складу, саме пані д'Обінсьє, дочка відомого Агріппи д'Обінсьє, відома в історії під ім'ям маркізи де Ментенон. Вона довгий час була гувернанткою при його неофіційних дітях і тільки згодом стала фавориткою Людовіка XIV. З 1667 р. по 1681 р. маркіза де Монтеспан народила королю вісьмох дітей, із яких тільки четверо досягнули зрілого віку. Їхнім вихованням займалася пані Скаррон. Людовік XIV досить довго не концентрував увагу на виховательці своїх дітей, але одного разу, маючи розмову із сином, якого він дуже любив, залишився задоволений його влучними відповідями, які змусили його звернути увагу на гувернантку малого. Спілкуючись із гувернанткою, король мав нагоду не один раз пересвідчитися в правдивості розповідей сина. Давши високу оцінку Скаррон, Людовік XIV 1674 р. зробив їй цінний подарунок у вигляді маєтку Ментенон і титулу маркізи. Відтоді пані Ментенон розпочала боротьбу за серце короля. Людовік XIV любив подовгу розмовляти з маркізою про майбутнє її підопічних, провідував її, якщо вона хворіла, і невдовзі став із нею майже нерозлучний. Логічним завершенням цих стосунків стало таємне одруження взимку 1684 р. [16, с. 205]. Підтримуючи всі накази короля, пані де Ментенон принагідно давала йому поради й керувала ним. Людовік XIV дуже поважав маркізу та довіряв їй, тобто потрапив під її вплив і став надзвичайно релігійним, припинив будь-які любовні зв'язки й почав вести моральний спосіб життя. Проте його сучасники вважали, що Людовік XIV з однієї крайності вдався до іншої й від розпусти повернув до святенництва. Отже, на старість король повністю відмовився від гучних забав, свят і вистав, надавав перевагу читанню моральних книг і бесідам з єзуїтами. Тому пані Ментенон мала вагомий вплив на справи, як державні, так і релігійні, але він не завжди був благодотворним.

З 1712 р. смерть забирала одного за іншим нащадків Людовіка XIV. Тому королю довелося визнати своїми законними дітьми двох синів пані Монтеспань, маркізи де Помпадур. Але ніхто з них так і не одержав престолу, оскільки королем став п'ятирічний Людовік XV, другий син герцога Бургундського [18].

Практично відразу ж після смерті навколо імені Людовіка XIV почало з'являтися безліч легенд. Одну з них пов'язували з існуванням «залізної маски» – таємничого в'язня, який нібито був братом-близнюком Людовіка XIV. Інші історики

стверджували, що під цим ім'ям був справжній батько Людовика XIV, можливо, молодший із Бурбонів. Але й сьогодні ця таємниця не розкрита до кінця.

Висновки. Людовик XIV був цікавою і неординарною особистістю. Він підніс Францію на високу сходинку. У результаті його правління Франція розвивалася культурно й займала почесне місце в Європі. Можна по-різному оцінювати

особисте життя Людовика XIV, його вподобання. Проте він був великим королем. Отже, Людовик XIV підпорядкував собі всю правлячу еліту Франції, яка мусила коритися законам і його примхам, вона була в постійному полі зору монарха, що зменшувало її шанси на інтриги та змови. Король-Сонце в усьому любив блиск, пишність і достаток. Ці свої пристрасті він запровадив у життєвий розпорядок і повністю його прищепив своєму двору.

Список літератури:

1. Бассан Ф. Людовик XIV, король артист. Всемирная история. Москва, 2002. № 3. 136 с.
2. Лисяков В.Б. Социально-политические взгляды Людовика XIV. Москва, 2003. 225 с.
3. Малов В.Н. Людовик XIV: опыт психологической характеристики. *Новая и новейшая история*. 1996. № 6. С. 152–169.
4. Ольтециан И. Свет и тени Короля Солнца. *История № 1*. Москва, 2009. 72 с.
5. Птифис Ж. Людовик XIV. Слава и испытания. Санкт-Петербург : Евразия, 2008. 382 с.
6. Борисов Ю. Три портрета времен Людовика XIV. Москва, 1991. 72 с.
7. Петера К. Французские Короли и императоры. Ростов-на-Дону, 1997. 189 с.
8. Блюш Ф. Людовик XIV. (Louis XIV, 1986) / перевод Л. Тарасенковой, О. Тарасенкова ; научный редактор В. Малов. Москва : Ладомир, 1998. 815 с.
9. Дюма А. Людовик XIV и его век. Москва : Альфа-книга, 2011. 780 с.
10. Petitfils J-C. Louis XIV. Paris : Perrin, 1997. 236 p.
11. Вольтер, Франсуа Мари Аруэ де (1694–1778). История царствования Людовика XIV и Людовика XV, королей французских соч. Вольтера / пер. с франц. Александр Воейков. Москва : Типография Селивановского, 1809. Ч. 1. 569 с.
12. Блюш Ф. Людовик XIV: очерки истории формирования. Москва : РГГУ, 1998. С. 24–61.
13. Ленотр Ж. Повседневная жизнь Версаля при королях. Москва : Мол. гвардия, 2003. 274 с.
14. Лысянов В. Людовик XIV о государстве и монаршей власти. *Новая и новейшая история*. Москва, 2002. № 5. С. 111–146.
15. Савин А. Век Людовика XIV. Москва, 1930. 248 с.
16. Борисов Ю. Фаворитки Людовика XIV. Москва : Научная книга, 1991. 287 с.
17. Рыжов К. Все монархи мира. Западная Европа. Москва : Вече, 1999. 256 с.
18. Миронов Б. Народы и личности в истории. Москва, 2000. 125 с.

Hryhoruk N.A., Kostyuk L.V. MAIN STAGES OF THE FORMATION OF MAN XIV AS PERSONALITY AND KING OF FRANCE

In the article the author considers the main stages of the formation of Louis XIV as a person. Understanding the place of France in the political system of European states, ways, means and tools to achieve its leading position in the period under study, the role of the monarch in this process. The process of education of Louis XIV is considered, considerable attention is paid to obtaining knowledge: martial arts, geometry, shooting, etiquette, horseback riding, etc. The idea of the king and royal power; ideas about its divine origin were suggested to Louis XIV by his tutors. It is shown that his main concern remained the management of the state, in what, based on his «Memoirs», he was able to show himself quite knowledgeable. The results of the training were the triumphant ascension to the throne of the young dauphin to perform the functions of the governor. From this period it can be seen that the monarch begins to fully reveal his potential and qualities that were laid down during his upbringing and training.

Fronde played an important role in the formation of Louis XIV as a person. The grandeur and extraordinary beauty of the king's apartments, which corresponded to the established rules of etiquette, are depicted. Describes how the king spent his day. Life at the yard is depicted, which was distinguished by holidays and external splendor. Revealed aspects of the personal life of King Louis XIV, who from a young age was passionate and was not indifferent to beautiful women. Despite the beauty of the young queen, he was never in love with his wife and was constantly looking for love entertainment on the side.

Based on the testimony of contemporaries and researchers of the figure of Louis XIV is an assessment of the personality of the French king, his accession to the throne and the beginning of his reign. The conclusions substantiate the formation of a historical portrait of Louis XIV as a person and king of France.

Key words: France, Louis XIV, king, marquise, cardinal, epoch, power, parliament.